

Raportul asupra activității desfășurate de Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral pe lângă Comisia Electorală Centrală în anul 2016

Acronime:

CECE – Consiliul electoral de circumscripție electorală

CEC- Comisia Electorală Centrală

CICDE – Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral

APr – alegeri prezidențiale

ALN- alegeri locale noi

RSA – Registrul de Stat al Alegătorilor

SIAS Alegeri – Sistemul Informațional Automatizat de Stat „Alegeri”

APL – administrația publică locală

UN – Națiunile Unite

PNUD/AE - Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Programul pentru
îmbunătățirea calității democrației - Asistență Electorală

PAS-Partidul Acțiune și Solidaritate

PNL-Partidul Național Liberal

PPD-Partidul Politic „Dreapta”

PPDA-Partidul „Platforma Demnitate și Adevăr”

PPEM-Partidul Popular European din Moldova

PSRM-Partidul Socialiștilor din Republica Moldova

REF- Registrul Funcționarilor Electorali

AAP- Academia de Administrare Publică

INJ-Institutul Național al Justiției

ME-Ministerul Educației

Cuprins:

1. SUMAR EXECUTIV.....	3
2. MISIUNE, VIZIUNE, VALORI.....	4
3.SERVICIILE OFERITE DE CICDE.....	5
3.1 <i>Servicii de formare inițială și continuă a formatorilor(-oarelor).....</i>	<i>5</i>
3.1.1. Seminar de formare inițială a formatorilor(-oarelor) în domeniul electoral.....	5
3.1.2. Seminare de formare continuă a formatorilor(-oarelor).....	5
3.1.3. Program de mentorat pentru formatori(-oare) privind elaborarea modulelor de instruire.....	5
3.2. <i>Servicii de instruire a actorilor electorali în perioada electorală.....</i>	<i>5</i>
3.2.1 Instruirea membrilor(-elor) organelor electorale inferioare și a funcționarilor(-elor) din aparatele de lucru.....	7
3.2.2. Instruirea altor actori ai procesului electoral.....	13
3.2.3. Instruirea funcționarilor(-elor) electorali(-e) alegerile locale noi.....	15
3.3 <i>Servicii de instruire în afara perioadei electorale.....</i>	<i>16</i>
3.3.1 Instruirea în domeniul raportării financiare digitale a partidelor politice.....	16
3.3.2 Instruirea reprezentanților(-elor) mass-media.....	16
3.3.3 Instruirea noilor membri(-e) ai Comisiei Electorale Centrale.....	16
3.3.4 Instruirea secretarilor(-elor) consiliilor locale.....	16
3.3.5 Instruirea funcționarilor(-elor) electorali(-e) implicați organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Adunarea Populară a UTA Găgăuzia.....	17
3.3.6 Instruirea ofițerilor de urmărire penală.....	18
3.4. <i>Instruirea la distanță (E-learning).....</i>	<i>18</i>
3.5 <i>Program de masterat „Management politic și electoral”.....</i>	<i>18</i>
3.6 <i>Servicii de promovare a democrației participative, informare și educație civică.....</i>	<i>19</i>
3.6.1 Proiectul „Democrația se învață”: promovarea educației electorale în rândul adolescenților(-telor).....	19
3.6.2 Instruirea membrilor(-elor) Consiliului Elevilor: promovarea educației electorale în rândul adolescenților(-telor).....	19
3.6.3 Activități de educație civică și informare în perioada electorală.....	20
4. Activitatea CICDE în domeniul promovării accesibilității și egalității de gen.....	21
4.1 <i>Organizarea seminarelor de instruire pentru persoanele cu dizabilități.....</i>	<i>21</i>
4.2 <i>Crearea Asociației Internaționale a Femeilor din Managementul Electoral (Women in Electoral Management (WEM– International).....</i>	<i>22</i>
5. Promovarea activității CICDE.....	22
5.1 <i>Vizibilitatea instituției.....</i>	<i>22</i>
5.2 <i>Programul de voluntariat.....</i>	<i>22</i>
5.3 <i>Prezentarea experienței instituției.....</i>	<i>22</i>
6. Activitatea financiar-administrativă a CICDE.....	23
6.1. <i>Activitatea de atragere a fondurilor externe.....</i>	<i>26</i>

1. SUMAR EXECUTIV

Anul 2016 a fost un an electoral, motiv din care activitatea CICDE s-a desfășurat în felul următor: pe parcursul primului semestru, CICDE și-a îndreptat atenția spre încurajarea democrației participative, sporirii accesibilității procesului electoral și promovarea imaginii sale pe plan internațional, iar din al doilea semestru s-a axat preponderent pe pregătirea către alegerile prezidențiale în 30 octombrie 2016 și susținerea Comisiei Electorale Centrale în efortul său de a organiza alegerile în conformitate cu standardele în domeniu.

Fiind convins că democrația se învață, CICDE a instruit 4,017 elevi din instituțiile de învățământ preuniversitare. Educația electorală timpurie permite formarea unor cetățeni implicați și pro-activi, motiv pentru care CICDE dezvoltă și implementează programe de instruire pentru viitorii alegători.

Pe parcursul perioadei electorale 8,387 persoane care îndeplinesc diferite funcții au fost instruite de către formatorii(-oarele) CICDE. Au fost elaborate programe de instruire și dezvoltare profesională axate pe necesitățile fiecărei categorii de beneficiari, precum și materialele didactice necesare pentru însușirea materialului. În toată activitatea de instruire, CICDE a transmis nu doar informație, dar și competențe, atitudini astfel contribuind la desfășurarea unui proces electoral incluziv, în care nu este loc de nici un fel de discriminare, iar femeile și bărbații sunt tratați în condiții egale. Analiza chestionarelor de evaluare a seminarelor de instruire denotă satisfacția beneficiarilor față de conținutul instruirii și prestația formatorilor(-oarelor).

În afară de instruire, în perioada electorală CICDE s-a implicat activ în activitățile de educație civică și informare a alegătorilor(-oarelor) susținând necesitatea de a participa în alegeri, de a cunoaște procedurile electorale și de a fi un/o cetățean(-eană) activ(-ă).

Activitățile desfășurate în anul 2016 au fost realizate în vederea atingerii obiectivelor sale strategice. Astfel, CICDE și-a consolidat capacitățile în calitate de instituție specializată în oferirea serviciilor de instruire în domeniul electoral, dar și în calitate de actor important în promovarea democrației participative.

Întreaga echipă va depune în continuare toate eforturile pentru transformarea CICDE într-un brand cunoscut la nivel național și internațional, un centru de cercetare regional în domeniul electoral.

2. MISIUNE, VIZIUNE, VALORI

În conformitate cu mandatul său legal, misiunea CICDE are un rol important în sistemul de organizare al alegerilor, care constă în următoarele:

MISIUNE: De a instrui, educa și cerceta pentru a permite cetățenilor să desfășoare și să participe la alegeri, consolidând în acest mod încrederea populației în procesele democratice.

VIZIUNE¹: CICDE este o instituție modernă și flexibilă recunoscută la nivel internațional, ce oferă instruire electorală, educație civică, servicii de cercetare și consultanță de cea mai înaltă calitate.

Pentru a ghida comportamentul organizațional în implementarea scopurilor și obiectivelor strategice, conducerea și personalul CICDE va promova următoarele **valori fundamentale** în activitatea sa:

PROFESIONALISM: Serviciile noastre vor fi prestate într-un mod profesionist, prin utilizarea metodelor inovative, adaptate la nevoile beneficiarilor noștri.

IMPARȚIALITATE Vom presta serviciile într-un mod imparțial, cu respectarea Constituției Republicii Moldova și a altor reglementări relevante în domeniul de competență.

NON-DISCRIMINARE: Serviciile noastre vor fi accesibile și adaptate la nevoile tuturor comunităților din cadrul societății, care participă la procesul electoral.

INTEGRITATE: Vom presta servicii bazându-ne pe criteriile de integritate și respectând profesionalismul, onestitatea, normele etice și deschiderea către beneficiari.

TRANSPARENȚĂ: Vom presta servicii în mod transparent și deschis, încurajând participarea și respectând necesitățile beneficiarilor noștri.

INOVAȚIE: Vom oferi servicii inovative și creative, utilizând cele mai bune practici în domeniu.

PASIUNE: Vom dezvolta și oferi servicii cu dedicare și pasiune, pentru a obține cele mai bune rezultate.

ÎNCREDERE: Vom consolida și menține încrederea față de toate angajamentele asumate, prin răspundere și abordări orientate spre obținerea rezultatelor.

---

¹ Viziunea include aspirațiile CICDE, precum și scopurile și obiectivele sale strategice pe termen lung

3.SERVICIILE OFERITE DE CICDE

3.1 Servicii de formare inițială și continuă a formatorilor(-oarelor)

La începutul anului 2016, CICDE avea o bază de date cu 137 de formatori (-oare). Pentru instruirea corespunzătoare a personalului implicat în alegerile prezidențiale din 30 octombrie 2016, CICDE a desfășurat pe parcursul anului curent 7 seminare de formare a formatorilor(-oarelor) în domeniul electoral și/sau de specializare a acestora pe un anumit domeniu. Ca urmare, la sfârșitul anului 2016, în baza de date a formatorilor(-oarelor) CICDE figurau 160 persoane, dintre care în anul 2016 au activat doar 37 persoane.

3.1.1. Seminar de formare inițială a formatorilor(-oarelor) în domeniul electoral

În perioada 19-23 mai, CICDE a desfășurat un seminar de formare a formatorilor(-oarelor) în domeniul electoral. Cei 23 de participanți(-te), selectați(-te) în baza unui concurs public, au fost familiarizați(-te) cu ciclul electoral și administrația electorală, dar și cu modalitățile de comunicare și prezentare care trebuie însușite pentru a fi un/o formator(-oare) bine pregătit(-ă). Principalele subiecte au fost prezentarea modulelor de instruire pentru consiliile electorale de circumscripție electorală și pentru birourile electorale ale secțiilor de votare, ce urmau a fi desfășurate în perioada electorală.

3.1.2. Seminare de formare continuă a formatorilor(-oarelor)

În scopul pregătirii formatorilor(-oarelor) CICDE pentru desfășurarea seminarelor de instruire specializate în APr, în perioada august-octombrie 2016, au avut loc 6 seminare de formare a formatorilor(-oarelor) pentru următoarele module de instruire:

- modul de instruire pentru membrii(-ele) grupului de inițiativă în susținerea candidatului la funcția de Președinte al Republicii Moldova;
- modul de instruire pentru registratorii(-oarelor) RSA;
- modul de instruire pentru membrii(-ele) CECE;
- modul de instruire pentru membrii(-ele) BESV;
- modul de instruire pentru delegații(-tele) partidelor politice;
- modul de instruire pentru operatorii(-oarele) liniei de informare a alegătorilor.

3.1.3. Program de mentorat pentru formatori(-oare) privind elaborarea modulelor de instruire

În perioada 3 mai - 10 iunie, cu suportul PNUD, cinci formatoare CICDE au fost antrenate în programul de mentorat realizat de experta în formare electorală, Natia Kashakashvili și directoarea adjunctă CICDE, dr. Doina Bordeianu. În cadrul primei etape a programului (3-6 mai), formatoarele au beneficiat de cunoștințe teoretice privind modalitățile de elaborare a materialelor didactice în domeniul electoral. Ulterior, acestea, sub îndrumarea celor doi mentori au elaborat modulul de instruire cu tematica „Inițierea în domeniul electoral” destinat persoanelor nou angajate în sistem, dar și altor persoane interesate.

3.2. Servicii de instruire a actorilor electorali în perioada electorală

În data de 01 iulie 2016, a fost aprobat Planul de instruire al Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral pe lângă Comisia Electorală Centrală pentru alegerile prezidențiale din 30 octombrie 2016.

În total, în perioada electorală pentru buna desfășurare a alegerilor prezidențiale, în cadrul a 331 seminare, CICDE a instruit **8,387 persoane**, dintre care 5,928 (70,68%) membri(-e) ai/ale organelor electorale (vezi tabelul și diagrama nr.1).

Tabel nr.1 Informație statistică privind beneficiarii serviciilor de instruire ale CICDE în perioada electorală pentru alegerile prezidențiale din 30 octombrie 2016

Categoria de beneficiari	Nr persoane	Pondere
Membri(-e) CECE	247	2,9%
Operatori(-oare) CECE	35	0,4%
Contabili(-e) CECE	35	0,4%
Membri(-e) BESV	5,634	67,2%
Membrii(-e) BESV în afara țării	47	0,6%
Registratori(-oare) RSA	378	4,5%
Colectori(-oare) de semnături în susținerea partidului politic/ candidatului independent	239	2,8%
Observatori (-oare)/ persoane de încredere/ reprezentanți (-e) ai concurenților electorali (la solicitare)	1,297	15,5%
Organizații ale Societății Civile (la solicitare)	198	2,4%
Formatori (-oare) CICDE	45	0,5%
Operatori(-oare) ai liniei de informare	68	0,8%
Judecători(-oare)	13	0,2%
Membrii(-e) organelor electorale (CEC și CECE) referitor la <i>Soluționarea contestațiilor în domeniul electoral</i>	41	0,5%
Tineri alegători (activități de informare și educație civică)	110	1,3%
Total persoane instruite	8,387	100%

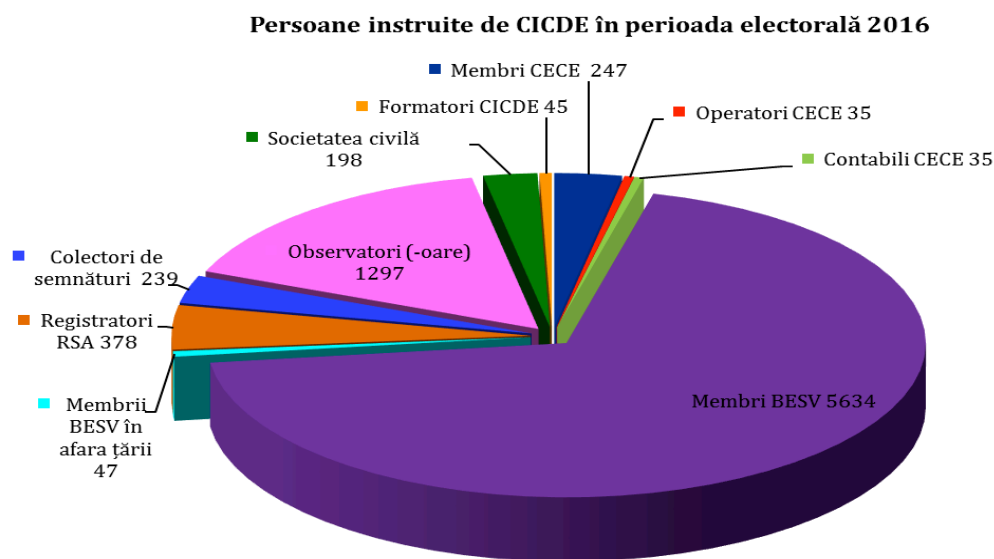

Diagrama nr. 1 Total persoane instruite de către Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral în perioada august-octombrie 2016

Seminarele de instruire au fost moderate de 33 formatori CICDE, dintre care 22 sunt femei și 11 bărbați.

Pentru desfășurarea instruirilor au fost elaborate/distribuite următoarele materiale metodico-didactice:

1. Manual pentru membrii Consiliilor Electorale de Circumscripție Electorală de nivelul II (limba română)
2. Manual pentru membrii Consiliilor Electorale de Circumscripție Electorală de nivelul II (limba rusă)
3. Manual pentru membrii Birourilor Electorale ale Secțiilor de Votare (limba română)
4. Manual pentru membrii Birourilor Electorale ale Secțiilor de Votare (limba rusă)
5. Culegere de regulamente și instrucțiuni ale Comisiei Electorale Centrale pentru membrii organelor electorale (limba română)
6. Culegere de regulamente și instrucțiuni ale Comisiei Electorale Centrale pentru membrii organelor electorale (limba rusă)
7. Poster: Axa timpului pentru membrii CECE
8. Poster: Axa timpului pentru membrii BESV
9. Poster: Axa timpului pentru membrii BESV din afara țării
10. Poster: Schema de împachetare, sigilare și transmitere a documentelor electorale, CECE
11. Poster: Schema de împachetare, sigilare și transmitere a documentelor electorale, BESV
12. Poster: Pașii de numărare a voturilor
13. Fișa didactică: Atribuțiile BESV în prima ședință
14. Carnetul de lucru al președintelui BESV
15. Carnetul de lucru al vicepreședintelui BESV
16. Carnetul de lucru al secretarului BESV
17. Manualul registratorului
18. Îndrumarul delegaților concurenților electorali
19. Îndrumarul colectorilor de semnături
20. Întrebări frecvente – îndrumar pentru operatorii liniei telefonice de informare a alegătorilor

3.2.1 Instruirea membrilor(-elor) organelor electorale inferioare și a funcționarilor(-elor) din aparatele de lucru

Membr(-e) CECE

Seminarele de instruire pentru membrii(-ele) Consiliilor Electorale de Circumscripție Electorală au fost organizate în perioada 09 - 12 septembrie 2016 în fiecare circumscripție electorală la nivel de unitate administrativ-teritorială de nivelul II. La instruire au fost invitați toți cei 9 membri(-e) ai/ale CECE din fiecare circumscripție electorală și 11 membri(-e) ai/ale CECE mun. Chișinău, în total 317 persoane, rata de participare a constituit 77,91% (au participat 247 persoane).

Majoritatea participanților(-telor) la seminare au studii superioare (97,16%), ceilalți membri(-e), 2,84%, au studii medii de specialitate sau secundar profesionale. Din punct de vedere al genului situația este echilibrată, numărul bărbaților depășind doar cu 0,4% numărul femeilor: 124 bărbați (50,2%) și 123 femei (49,8%)-vezi diagrama nr.2.

Analiza gender a participanților(elor) la seminarele de instruire CECE pentru alegerile prezidențiale din 30 octombrie 2016

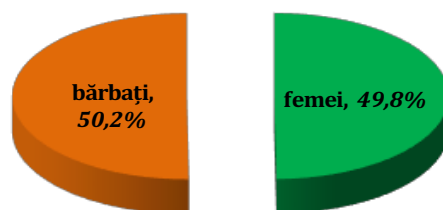

Diagrama nr.2
gender a

Analiza

participanților(-telor) la instruirile organizate pentru CECE la alegerile prezidențiale 2016

Tematica seminarului a vizat responsabilitățile consiliului electoral de circumscripție de la constituire și până la dizolvare. Pe parcursul instruirii participanții(-tele) a fost informați referitor la atribuțiile prevăzute de Codul electoral și de programul calendaristic, și-au format dexterități de completare a documentației electorale și totalizare a rezultatelor alegerilor. De asemenea, un obiectiv aparte a fost familiarizarea membrilor(-elor) consiliului cu drepturile și obligațiile persoanelor autorizate să asiste la operațiunile electorale, atât în cadrul CECE, cât și în cadrul birourilor electorale ale secțiilor de votare.

Operatori(-oare) CECE

Pe data de 19 și 23 septembrie 2016, CICDE a desfășurat două seminare la care au fost invitați toți cei 35 operatori(-oare) din cadrul CECE. Rata de participare la aceste seminare a fost de 100%. Analiza gender prezintă un dezechilibru în favoarea bărbaților (85,7 % bărbați și 14,3% femei) – vezi diagrama nr.3.

Participarea operatorilor (-oarelor) CECE la instruire alegeri prezidențiale din 30 octombrie 2016

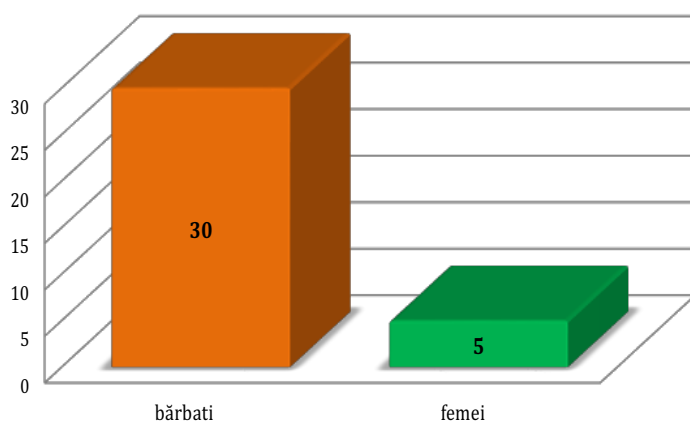

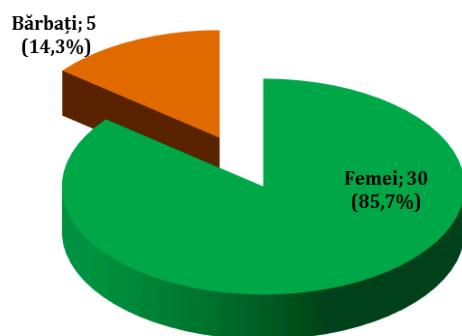
Diagrama nr. 3 Analiza din perspectivă gender a participanților(-telor) la instruirile organizate pentru operatori (-oare) CECE la alegerile prezidențiale din 30 octombrie 2016

Contabili(-e) CECE

O altă categorie de beneficiari ai instruirilor organizate de CICDE au fost persoanele responsabile de evidența financiară din cadrul CECE (35 de persoane). În perioada 22-24 septembrie 2016 s-a desfășurat instruirea contabililor CECE pe tematica „Particularitățile evidenței contabile a cheltuielilor pentru organizarea și desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din data de 30 octombrie 2016”. Analiza gender prezintă un dezechilibru pronunțat în favoarea femeilor -vezi diagrama nr.4.

Analiza gender a persoanelor responsabile de finanțe în cadrul CECE la alegerile prezidențiale din 30 octombrie 2016

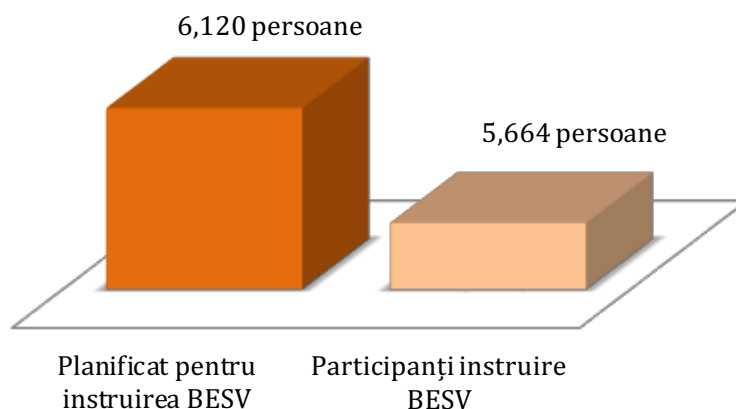
Diagrama nr.4 Analiza gender a persoanelor responsabile de finanțe din cadrul CECE la alegerile prezidențiale din 30 octombrie 2016

Membri(-e) BESV

Seminarele de instruire pentru membrii(-ele) Birourilor Electorale ale Secțiilor de Votare s-au desfășurat în perioada 28

septembrie - 25 octombrie 2016. Toți/toate funcționarii (-ele) la nivel de BESV au avut posibilitatea să participe la un seminar de 5 ore despre activitatea membrilor biroului electoral până în ziua alegerilor, responsabilitățile acestora în ziua alegerilor - organizarea votării, numărarea și totalizarea voturilor, transmiterea documentației electorale, etc. Accent deosebit s-a pus pe participarea conducerii BESV (președintele (-a), vicepreședintele (-a) și secretarul (-a)), precum și a membrilor care nu au experiență în organele electorale. Estimativ s-a prevăzut participarea a circa 6,120 de persoane, dintre care la instruirii au participat 92,5% sau 5,664 persoane. Statistica privind participarea membrilor BESV la instruire este redată în diagrama nr 5.

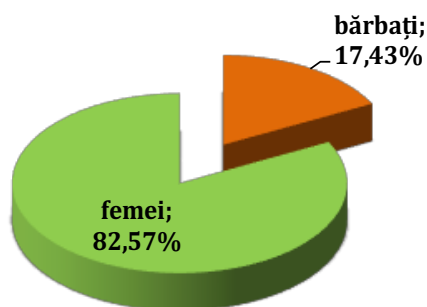
Participarea membrilor(elor) BESV la seminarele de instruire pentru alegerile prezidențiale din 30 octombrie 2016

Diagrama nr. 5 Participarea membrilor (-elor) BESV la seminarele de instruire pentru alegerile prezidențiale din 30 octombrie 2016 (total pe țară)

Analizând participarea din perspectivă gender, s-a constatat că și în cazul birourilor electorale prevalează femeile: din 5664 participanți procentul de participare a constituit 82,57% femei (4,677) și 17,43% bărbați (987).

**Analiza gender a participanților(-elor) la
seminarele de instruire BESV pentru alegerile
prezidențiale 2016**

Pe parcursul desfășurării seminarelor, s-a constatat că mai mult de 88% dintre participanți(-te) au evaluat instruirea ca fiind pe măsura așteptărilor, utilă și că au primit răspuns la toate întrebările. Cu toate acestea, una din propuneri a fost ca instruirea să fie organizată separat pentru persoanele care au o experiență de durată în

alegeri și membrii desemnați pentru prima dată în organul electoral.

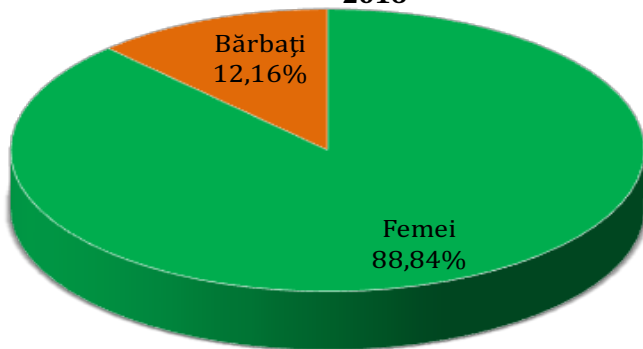
Membrii birourilor electorale din afara țării de asemenea au beneficiat de seminare de instruire desfășurate de CICDE. Astfel, pe 20 octombrie 2016, 17 funcționari electorali din cadrul BESV constituite pe teritoriul Federației Ruse au fost instruiți cu privire la responsabilitățile acestora în calitate de funcționari electorali. În premieră, ca modalitate de instruire a fost utilizată conferința video.

Pe 22 octombrie, alți 30 de reprezentanți ai Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, desemnați drept președinți în birourile electorale de peste hotare, au participat la un seminar de instruire cu aceeași tematică.

Registratori(-oare)

În perioada 23-25 august 2016 CICDE a instruit registratorii (-oarele) RSA (persoane responsabile de listele electorale din cadrul APL). La cele 16 seminare desfășurate au participat 339 registratori (-oare) din 350 persoane invitate, rata de participare constituind 96,85%. Grupul țintă a fost format din registratorii care au avut experiență mai mică de un an în actualizarea listelor electorale la momentul instruirii și registratorii care au întâmpinat dificultăți în exercitarea atribuțiilor. În luna septembrie, în urma recepționării solicitărilor din partea grupului țintă, CICDE a organizat adițional 6 seminare de instruire la care au participat 39 persoane. Numărul total de registratori(-oare) instruiți(-te) în vederea organizării alegerilor prezidențiale a constituit 378 persoane. Analizând profilul participanților(-telor) constatăm că mai mult de jumătate (79,64%) au studii superioare, 19,48 % au studii medii de specialitate, ceilalți (0,88%) au studii medii și secundar profesional. Analiza gender prezintă un dezechilibru în favoarea femeilor: 332 femei și 46 bărbați - vezi diagrama nr.7.

Analiza gender a participanților (-elor) la instruirea pentru registratori(-oare) la alegerile prezidențiale 2016

Instruirea bazată pe exerciții practice la calculator a fost axată pe sporirea calității listelor electorale, prin soluționarea neconcordanțelor în datele privind adresa alegătorilor și alocarea la secțiile de votare.

Diagrama nr. 7 Analiza din perspectivă gender a participanților(-elor) la instruirile pentru registratori(-oare) la alegerile prezidențiale din 30 octombrie 2016

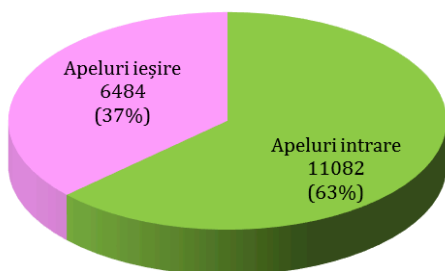
Operatori(-oare) ai liniei de informare a alegătorilor

În perioada 15 septembrie-15 noiembrie 2016, în contextul campaniei de informare a alegătorilor cu privire la organizarea și desfășurarea alegerilor prezidențiale din 30 octombrie 2016, CICDE a organizat o linie telefonică destinată să ofere suport informațional alegătorilor și subiecților implicați în procesul electoral. Zilnic, între 12 și 37 de operatori(-oare) au răspuns la apeluri și au efectuat apeluri de la/ către registratori/operatori/funcționari electorali și alegători. Numărul total de apeluri în perioada de referință (15.09 – 15.11.2016) este redat în diagrama nr. 8.

Cele mai multe apeluri s-au înregistrat în ziua alegerilor (30.10.16 și 13.11.16), la data de 22.10.16 – ziua testării funcționalității sistemului SIAS „Alegeri”, în zilele înaintea alegerilor, dar și la data de 29.09.16 – termenul limită pentru actualizarea listelor electorale. În ultimele zile înainte de alegeri cele mai multe sunete au parvenit de la alegători referitor la procedura de votare, dar și de la membrii(-ele) BESV în legătură cu lucrul cu listele electorale (în special în turul II).

Apeluri de ieșire au fost efectuate de operatorii liniei de informare preponderent în ziua alegerilor (956 în turul I, respectiv 911 apeluri în turul II) și în ziua testării funcționalității sistemului SIAS „Alegeri”-211 apeluri. Registratorii RSA au fost apelați în 201 cazuri în vederea înlăturării conflictelor existente în sistemul informațional.

Total apeluri linia de informare în perioada 15.09-15.11.2016

Grafic nr. 8 Evidența apelurilor telefonice de intrare și ieșire în perioada 15 septembrie-15 noiembrie 2016

Cele mai frecvente au fost despre procedura de vot – 2973 apeluri (cu ce acte se votează, unde se aplică ștampila de control, câte buletine de vot primește un alegător); secția de votare la care votează alegătorul-1187 apeluri și SIAS „Alegeri”- 1001 apeluri, dar și

alte subiecte prezentate în diagrama nr.9.

Tematica apelurilor la linia de informare 15.09-15.11.16

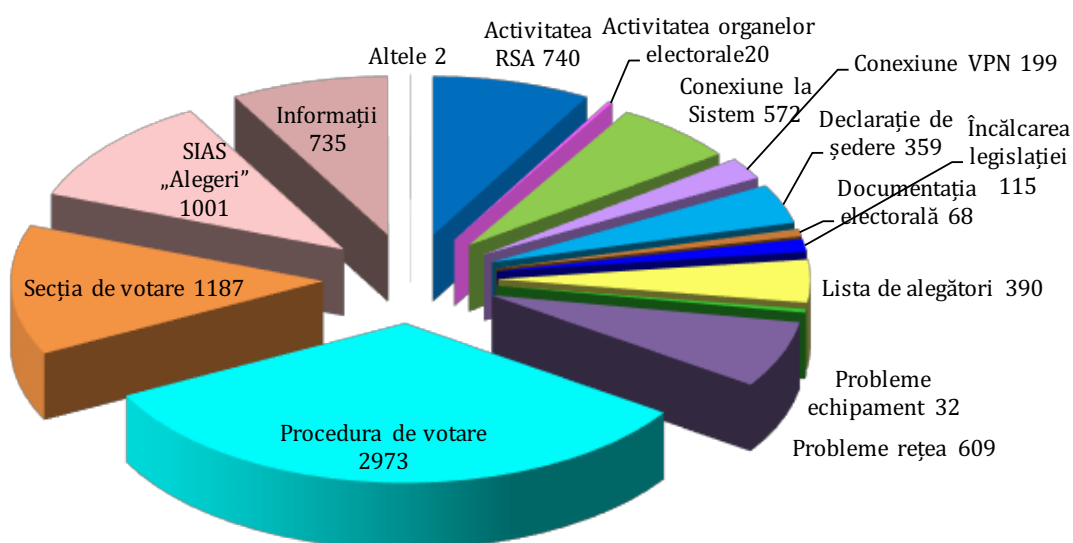
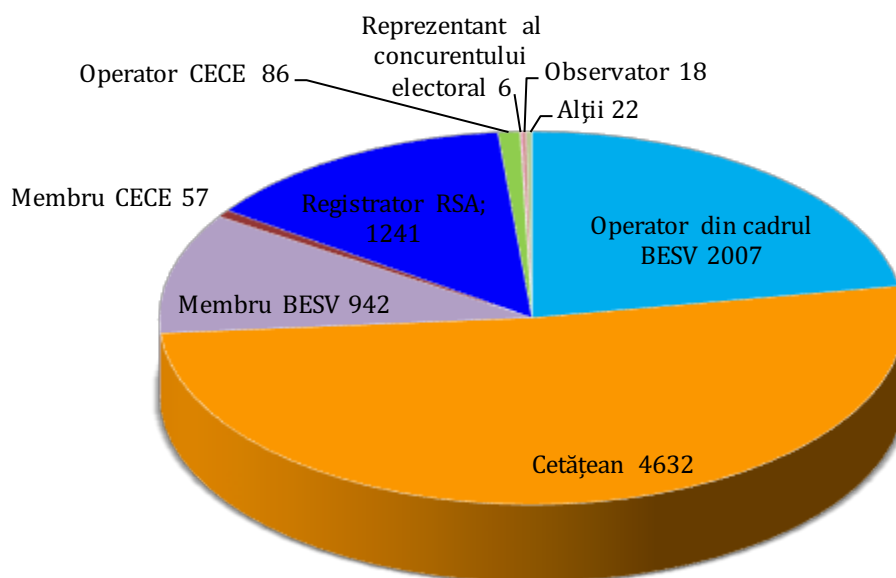

Diagrama nr. 9 Detalierea apelurilor telefonice de intrare la linia de informare în perioada 15 septembrie-15 noiembrie 2016 pe tematică

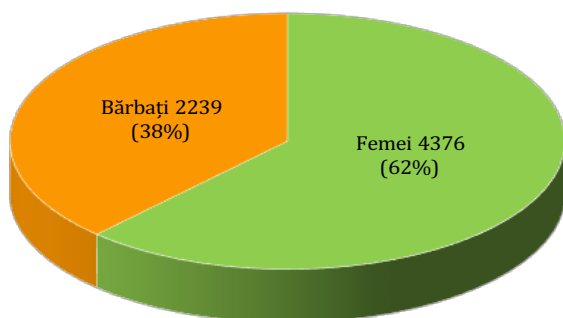
Analiza apelurilor după categoria de solicitanți denotă că cele mai multe adresări au venit din partea cetățenilor –4632 apeluri, 2007 apeluri din partea operatorilor (-oarelor) SIAS „Alegeri”, 1241 apeluri din partea registratorilor (-oarelor) RSA și 999 de apeluri din partea funcționarilor(-elor) electorali (membri(-e) CECE, BESV).

Analiza apelurilor pe categorii de apelanți

Diagrama nr.10 Analiza apelurilor de intrare în funcție de categoria de apelanți în perioada 15 septembrie-15 noiembrie 2016

Analiza grafică a apelanților după gen

Din perspectiva de gen, cele mai active au fost femeile (peste 62% apeluri), aceasta fiind de fapt și o reflectare a dezechilibrului de gen existent la nivel de funcționari(-e) electorali(-e)-vezi diagrama nr.11.

Diagrama nr.11 Raport gender apelanți în perioada 15 septembrie-15 noiembrie 2016

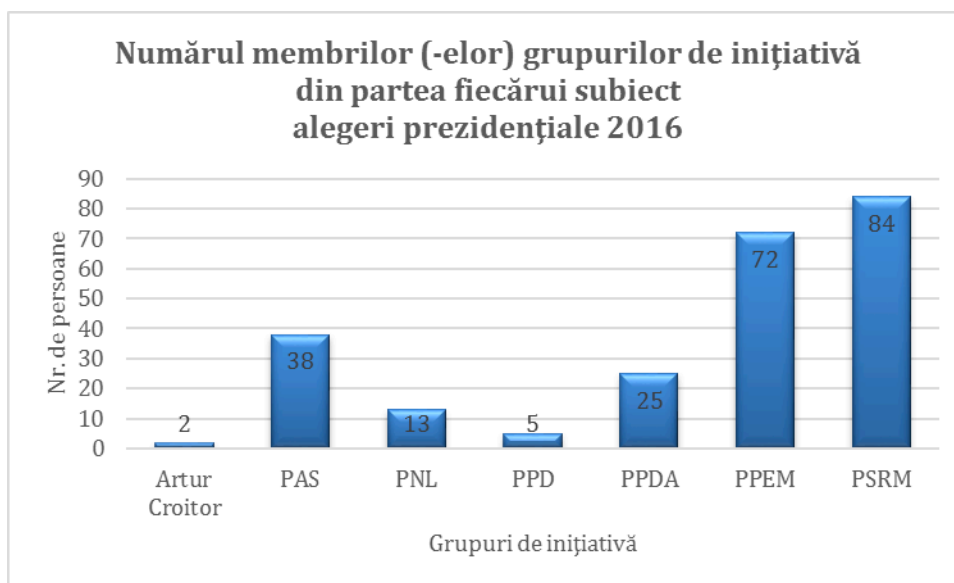
3.2.2. Instruirea altor actori ai procesului electoral

În cadrul alegerilor prezidențiale, Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral a desfășurat la solicitare seminare de instruire pentru alte grupuri de beneficiari.

Membrii(-ele) grupului de inițiativă în susținerea candidatului la funcția de Președinte al Republicii Moldova

Solicitările privind instruirea acestui grup de beneficiari au parvenit de la un potențial candidat independent și 7 partide politice. Obiectivul instruirii a fost de a asigura aplicarea unitară a cadrului legal și a activităților specifice colectării semnăturilor în susținerea candidatului la funcția de președinte al RM. Cunoștințele teoretice și exercițiile practice au ajutat membrii(-ele) să înțeleagă responsabilitățile pe care trebuiau să le exercite în calitate de colectori(-oare) de semnături.

Din cele 300 persoane planificate, la seminare au fost prezenți 239 participanți (rata de prezență-80%), dintre care 138 bărbați și 101 de femei (57,74 % vs. 42,26%). Diagrama nr.12 prezintă numărul persoanelor delegate pentru participarea la seminare din partea subiecților care le-au solicitat.

Diagrama nr.12 Numărul persoanelor delegate pentru participarea la seminare din partea subiecților care le-au solicitat, alegeri prezidențiale din 30 octombrie 2016

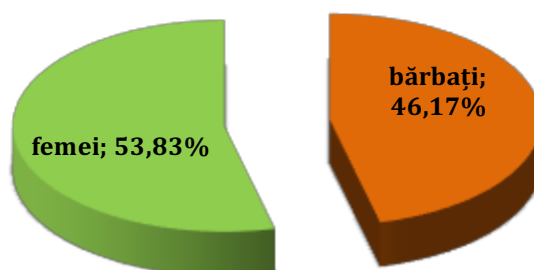
Observatori și reprezentanți cu drept de vot consultativ

Menționăm că CICDE a transmis tuturor partidelor politice scrisori de informare cu privire la posibilitatea de a solicita instruirea observatorilor și a membrilor cu drept de vot consultativ. Astfel, 6 partide au transmis demersuri către CICDE privind organizarea seminarelor de instruire, iar în final 2 dintre acestea au delegat reprezentanți pentru participare la seminar.

Astfel, în perioada 17 august – 25 octombrie 2016, în cadrul a 44 seminare, au fost instruite în total 1297 de persoane delegate de 2 concurenți electorali (PSRM și PAS).

În ceea ce privește reprezentarea gender, au participat 598 bărbați și 699 de femei, procentual – 46,17 % dintre participanți au fost bărbați, și respectiv 53,83% - femei- vezi diagrama nr.13.

Analiza gender a participanților(-elor) la seminarele de instruire pentru observatori la alegerile prezidențiale 2016

Diagrama nr.13 Analiza din perspectivă gender a participanților(-elor) la instruirile pentru observatori la alegerile prezidențiale din 30 octombrie 2016

Observatorii înaintați de către organizații obștești

Organizația *Democrație, Egalitate, Cooperare, Accesibilitate, Suport – DECAS* și *Institutul pentru Drepturile Omului – IDOM* au delegat participanți(-te) care au fost instruiți referitor la cadrul legal al acreditării și activități observatorilor în Republica Moldova, drepturile și obligațiile lor, precum și particularitățile alegerilor prezidențiale. Observatorii din partea organizației IDOM au fost instruiți într-un domeniu mai îngust- observarea procesului electoral în instituțiile psihiatrice și anume procedura de înscriere în listele electorale, stabilirea dreptului de vot a persoanelor aflate în aceste instituții etc. La seminar au participat 20 și respectiv 25 de persoane.

Judecători (-oare)

CICDE în parteneriat cu Comisia de la Veneția, PNUD/AE și INJ, pe data de 13 septembrie 2016 a instruit 14 judecători(-oare) referitor la particularitățile alegerilor prezidențiale din 30 octombrie 2016. Obiectivele instruirii au constituit familiarizarea participanților(-telor) cu procedura de examinare și soluționare a contestațiilor electorale disputate în instanță, schimbul de experiență și practici pozitive. Participanții au beneficiat de asistența unui expert internațional din cadrul Comisiei de la Veneția, care a prezentat standardele și practica intențională în soluționarea litigiilor electorale.

Membrii(-ele) CEC și președinții(-tele) CECE

Soluționarea contestațiilor în domeniul electoral cu participarea expertului internațional a Comisiei de la Veneția a fost subiectul celor 2 seminare organizate pentru pe data de 14 și 15 septembrie 2016. În cadrul acestor întâlniri, a fost evidențiat rolul organelor electorale în soluționarea contestațiilor de competența acestora, cu trimiteri la legislația națională și experiența participanților(-telor), dar și la mecanisme internaționale în soluționarea litigiilor electorale la nivelul organelor electorale.

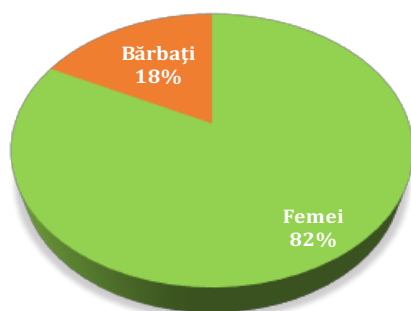
Coordonatorii(-oarele) locali(-e) ai echipelor de voluntari și liderii asociațiilor studențești

În parteneriat cu Consiliul Național al Tineretului din Moldova (CNTM) au fost organizate instruirii pentru două categorii noi de beneficiari. Participanții(-tele) au beneficiat de sesiuni de informare privind procesul electoral, istoricul și particularitățile alegerilor prezidențiale, campanii de informare desfășurate de CICDE și CEC, etc. În urma instruirii, participanții(-tele) au organizat evenimente de informare și educare a alegătorilor în cadrul alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova. La seminare au participat 20 și respectiv 25 persoane.

3.2.3. Instruirea funcționarilor(-elor) electorali(-e) alegerile locale noi

În data de 15 mai 2016 s-au desfășurat alegeri locale noi ale primarilor din comuna Ochiul Roș, raionul Anenii Noi și comuna Sărata Galbenă, raionul Hîncești. În vederea pregătirii corespunzătoare a funcționarilor(-elor) electorali(-e), CICDE a oferit posibilitatea tuturor persoanelor antrenate la nivel de CECE și BESV să participe la seminare de instruire, care au vizat responsabilitățile membrilor organelor electorale în ziua alegerilor, numărarea și totalizarea voturilor, transmiterea documentației electorale, etc.

Analiza gender a participanților(-elor) la seminarele de instruire pentru ALN 2016

Seminarele s-au desfășurat pe data de 3 și 21 aprilie în comuna Ochiul Roș, raionul Anenii Noi și comuna Sărata Galbenă, raionul Hîncești. La instruirii au participat 40 persoane. Analizând participanții din perspectivă gender, s-a constatat că majoritatea sunt femei, doar 7 persoane fiind de sex bărbătesc (2 membri CECE și 5 membri BESV). Situația este redată procentual în diagrama nr. 14.

Diagrama nr. 14 Analiza din perspectivă gender a participanților(-telor) la instruirile organizate pentru alegerile locale noi

3.3 Servicii de instruire în afara perioadei electorale

3.3.1 Instruirea în domeniul raportării financiare digitale a partidelor politice

Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral în colaborare cu Institutul Internațional pentru Asistență Democratică și Electorală (IDEA International) și Comisia Electorală Centrală a organizat în perioada 20-21 iunie un atelier de lucru pentru angajații CEC și CICDE.

Pe parcursul a două zile participanții(-tele) au discutat despre designul unui sistem digital pentru raportarea financiară a partidelor politice.

Raportarea financiară a partidelor politice efectuată în regim online este deja o practică care facilitează esențial procesul de raportare și care a fost prezentată de experții IDEA axându-se pe expunerea celor mai bune practici și a lecțiilor învățate, și anume experiența Estoniei în crearea și administrarea unui astfel de sistem digital online.

3.3.2 Instruirea reprezentanților(-elor) mass-media

Reprezentanții(-ele) mass-mediei (19 persoane) au participat în perioada 1-2 iulie la un seminar de instruire cu tematica - „Mass-media și alegerile”, organizat de Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral în colaborare cu Comisia Electorală Centrală și cu suportul PNUD.

Pe parcursul a două zile, participanții(-tele) au fost antrenați în activități de simulare a proceselor electorale, au fost familiarizați cu structura sistemului electoral din Republica Moldova și cu reglementările legislative în acest domeniu.

La sfârșitul seminarului a fost organizat un off-line în cadrul căruia participanții(-tele) au făcut cunoștință cu noii membri ai Comisiei Electorale Centrale.

3.3.3 Instruirea noilor membri(-e) ai Comisiei Electorale Centrale

În perioada 28-29 iulie, un seminar de instruire cu genericul „Introducere în administrarea electorală” a fost desfășurat membrii(-ele) Comisiei Electorale Centrale aflați la început de mandat.

Seminarul a servit drept platformă de discuții și interacțiune pentru membrii(-ele) CEC. Au fost abordate subiecte teoretice cum ar fi: tipologia sistemelor electorale, modele de administrare electorală, principalele activități din cadrul unui ciclu electoral, dar și subiecte cu o conotație practică, cum ar fi integritatea, principiile morale membrilor CECE-participanții(-tele) oferind exemple de situații și eventuale soluții.

3.3.4 Instruirea secretarilor(-elor) consiliilor locale

În perioada 16 – 18 august, peste 60 de secretari ai consiliilor locale Republicii Moldova au participat la seminarele organizate de CICDE la subiectul „Atribuțiile secretarului consiliului local în domeniul electoral”.

Participanții(-tele) au fost familiarizați cu atribuțiile secretarilor consiliului local și anume-atribuțiile privind procedura de ridicare și atribuire a mandatelor de consilier, atribuțiile în perioada electorală, în special în cazul organizării alegerilor locale noi, inițierii și desfășurării referendumurilor locale, precum și atribuțiile secretarului consiliului local desemnat în calitate de registrator al Registrului de Stat al Alegătorilor.

Scopul acestor seminare a fost formarea/ consolidarea cunoștințelor secretarilor consiliului local în domeniul electoral, precum și schimbul de experiență între participanți(-tele) în scopul aplicării uniformă a legislației electorale.

„Atribuțiile secretarului consiliului local în domeniul electoral” este un modul de instruire nou, elaborat de CICDE în 2016 și pus la dispoziția secretarilor consiliilor locale pe parcursul întregului an. Participanții(-tele) se pot înscrie la curs prin înregistrarea on-line disponibilă de pe site-ul CICDE.

3.3.5 Instruirea funcționarilor(-elor) electorali(-e) implicați organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Adunarea Populară a UTA Găgăuzia

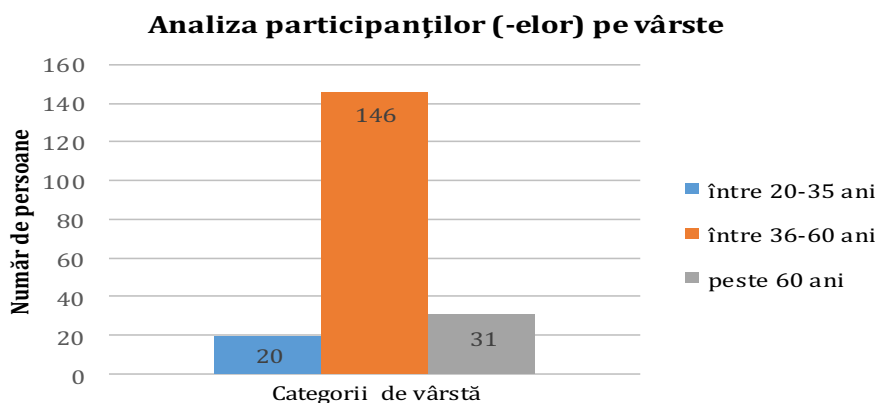
Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral, cu suportul PNUD, a organizat 9 seminare pentru membrii(-ele) organelor electorale care s-au constituit pentru organizarea alegerilor pentru Adunarea Populară a Găgăuziei din data de 20 noiembrie 2016.

Astfel, pe data de 15 octombrie 2016 s-au desfășurat 3 seminare de instruire a membrilor(-elor) CECE la care au participat 30 de persoane.

Pe data de 03 noiembrie 2016 s-au desfășurat 6 seminare de instruire pentru membrii(-ele) celor 65 de birouri electorale ale secțiilor de votare constituite de către CECE. Deși la seminare au fost invitați(-te) toți/toate membrii(-ele) BESV, s-a prezentat preponderent conducerea, în număr de 136 participanți(-te).

În total, la cele 9 seminare desfășurate în UTA Găgăuzia au fost invitate 280 de persoane, dar au participat – 197, rata de prezență fiind de 70,35%.

Analizând participanții(-tele) la instruire prin prisma vârstei observăm că majoritatea dintre ei sunt tineri și adulți: 20 participanți(-te) au vârsta cuprinsă între 20 și 35 de ani, 146 de participanți(-te) au vârsta cuprinsă între 36 și 60 de ani, iar 31 participanți(-te) – au peste 61 de ani împliniți -vezi diagrama nr. 15.

Diagrama nr. 15 Analiza participanților (-elor) la seminarele de instruire din UTAG din perspectiva vârstei

Toți/toate funcționarii(-ele) electorali(-e) au beneficiat de materiale didactice din partea CICDE (elaborate de o expertă în legislația electorală a Găgăuziei): Coduri electorale, culegeri de modele de acte electorale, carnețele de lucru, axa timpului, fișe didactice, etc.

3.3.6 Instruirea ofițerilor de urmărire penală

Pe data de 8 decembrie 2016, 28 de reprezentanți (-te) ai Centrului Național Anticorupție și ai Ministerului Afacerilor Interne au participat la un seminar de instruire cu tematica „Corupția electorală” în cadrul căruia au fost prezentate standardele internaționale și naționale privind noțiunea de „corupere a alegătorilor”, dar și prevederile legislației naționale în acest domeniu. De asemenea a fost discutat fenomenul de „corupție electorală” prin prisma rapoartelor de monitorizare și au fost prezentate noțiuni generale referitor la finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale.

Scopul seminarului a fost instruirea ofițerilor de urmărire penală în vederea calificării acțiunilor de "corupere a alegătorilor" și a actelor de corupție în general și prezentarea unor cazuri practice pentru a oferi participanților(-telor) posibilitatea de a se expune referitor la măsurile de urmărire penală pe care trebuie să le întreprindă conform competenței.

Seminarul a fost organizat de Centrul Național Anticorupție în parteneriat cu Comisia Electorală Centrală, Ministerul Afacerilor Interne, Asociația „Promo-LEX” și Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral.

3.4. Instruirea la distanță (E-learning)

Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral utilizează platforma de E-Learning ca metodă de instruire la distanță. Astfel, pentru APr 2016 au fost elaborate și puse la dispoziția publicului cinci module didactice pentru următoarele grupuri țintă:

- Membrii grupurilor de inițiativă în susținerea candidatului la funcția de Președinte a Republicii Moldova;
- Persoanele delegate de concurenții electorali;
- Membrii consiliilor electorale de circumscripție electorală;
- Membrii birourilor electorale a le secțiilor de votare constituite pe hotarele țării;
- Operatorii SIAS Alegeri.

Modulele au fost elaborate în baza materialelor didactice folosite la instruirea față în față a acestor beneficiari și conțin informația necesară pentru desfășurarea activității acestor actori electorali.

De asemenea, a fost creat modulul „Accesul la procesul electoral” destinat tuturor alegătorilor.

Toate modulele pot fi accesate pe platforma de învățământ la distanță <http://e-learning.cicde.md/>.

3.5 Program de masterat „Management politic și electoral”

Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral în colaborare cu Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative (FRIȘPA), Universitatea de Stat din Moldova desfășoară al doilea an consecutiv programul de masterat „Management politic și electoral”. Programul se adresează tinerilor și tinerelor cu o poziție civică activă, care vor să cunoască mai bine domeniul electoral. Programul de masterat cuprinde un stagiu practic care oferă masteranzilor șansa de a învăța despre managementul politic și electoral din țară, dar și de peste hotare. În cadrul cursului de masterat își fac studiile 22 persoane (12 persoane în anul I și 10 persoane în anul II). Cursurile sunt oferite în limba română.

Scopul programului de masterat „Management politic și electoral” constă în formarea de competențe în domeniul politic cu specializare pe domeniul electoral, precum și formarea unui nucleu de cercetare, în care masteranzii, în colaborare cu specialiștii în domeniu vor studia disciplinele din planul de învățământ și vor identifica prioritățile următorilor ani.

3.6 Servicii de promovare a democrației participative, informare și educație civică

3.6.1 Proiectul „Democrația se învață”: promovarea educației electorale în rândul adolescenților(-telor)

În perioada 16 martie-29 aprilie, CICDE a desfășurat 178 seminare de instruire pentru elevii(-ele) claselor a VI-IX-a din 47 instituții de învățământ din diferite localități. Per total, de instruire au beneficiat 3,273 persoane, rata de prezență fiind de 87,04%. În diagrama nr. 16 este inclusă informația privind participarea la seminare pe localități.

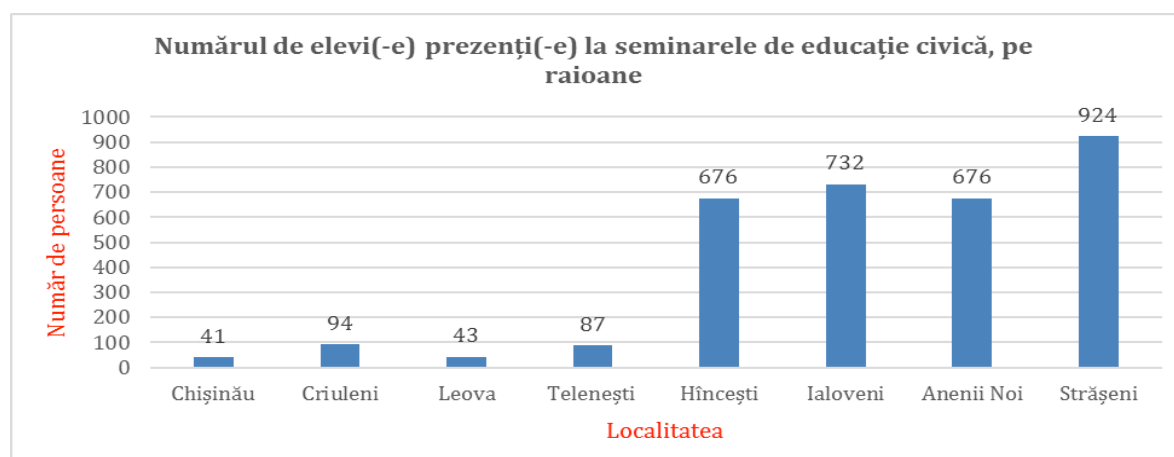

Diagrama nr. 16 Prezența la seminarele de instruire a elevilor din perioada 16.03.16 – 29.04.16

Scopul major al instruirilor desfășurate a fost evidențierea importanței participării fiecărei persoane, indiferent de vârstă, la viața comunității sale. Agenda de lucru combină sesiunile practice cu cele teoretice. S-a optat pentru o abordare interactivă și aplicativă adaptată nevoilor de instruire ale adolescenților.

În ceea ce privește reprezentarea prin prisma genului, la instruire au participat 1,593 băieți și 1,680 fete, procentual fiind vorba de 48,67% și 51,33%.

Principalele rezultate obținute în urma instruirii:

- 3,273 de elevi(-e) au făcut cunoștință cu principiile democratice de constituire a unui stat, și au fost familiarizați cu dreptul fundamental de a alege și a fi ales;
- au fost identificate necesitățile de cunoaștere a elevilor(-elor) în domeniul alegerilor și al democrației;
- au fost stabilite legături de colaborare cu mai multe instituții de învățământ preuniversitar, ceea ce a sporit interesul acestora pentru activitățile de instruire non-formală.

3.6.2 Instruirea membrilor(-elor) Consiliului Elevilor: promovarea educației electorale în rândul adolescenților(-telor)

În paralel cu activitățile din cadrul proiectului „Democrația se învață”, CICDE a desfășurat în instituțiile de învățământ vizate 47 de seminare de instruire pentru membrii(-ele) Consiliilor Elevilor. Astfel, la seminare au fost prezenți 744 elevi, dintre care 203 băieți și 541 fete.

Analiza gender a participanților(-elor)

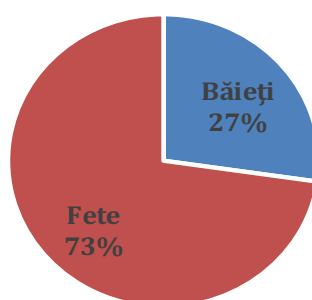

Diagrama nr.17 Analiza gender a participanților (-elor) la seminare de instruire a membrilor Consiliului Elevilor

În cadrul sesiunilor de instruirii participanților(-telor) le-au fost prezentate etapele de constituire a Consiliului Elevilor, precum și cele mai eficiente modalități de funcționare a acestora.

Principalele obiective ale seminarului au fost: promovarea Consiliului Elevilor ca formă de democrație participativă, responsabilizarea membrilor(-elor) acestuia, încurajarea expunerii de idei și inițiative, argumentarea lor și formarea abilităților de identificare a soluțiilor pentru probleme care vizează propria comunitate.

În vederea desfășurării acestor instruirii, CICDE a colaborat cu ARTICO - Centrul republican pentru copii și tineret, instituția care este desemnată de către Ministerul Educației în calitate de coordonator al Consiliului Național al Elevilor.

3.6.3 Activități de educație civică și informare în perioada electorală

În perioada 01 – 30 octombrie 2016, Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral în parteneriat cu Comisia Electorală Centrală au desfășurat o campanie de informare a alegătorilor prin intermediul autobuzelor promoționale. Două echipe mobile cu formatori CICDE s-au deplasat în centrele raionale ale țării și au susținut o prezentare despre importanța alegerilor, au realizat exerciții interactive cu premii pentru alegători și au distribuit pliante informative, îndemnând alegătorii să meargă la vot. Pe parcursul campaniei, peste 10 mii de persoane au fost antrenate în activitățile interactive.

Tinerii din cadrul Liceelor Teoretice „Dante Alighieri” și „Vasile Alecsandri” din Chișinău au beneficiat de educație civică și informare în cadrul a două seminare organizate de CICDE în perioada 21-24 octombrie 2016. Tinerii care urmau să voteze pentru prima dată au fost informați despre exercitarea dreptului la vot –unde votează, cum se verifică în listele electorale, care este specificul alegerilor prezidențiale și care este greutatea unui singur vot. De asemenea, au fost organizate două concursuri în cadrul cărora elevii au răspuns la întrebări pe tematică electorală, cei ce ofereau răspunsul corect fiind premiați cu un carnețel, pix, brățară, rucsac și broșura „Ghidul alegătorului”. La aceste seminare au participat 40 și respectiv 70 de tineri.

În contextul alegerilor în Adunarea Populară a Găgăuziei, CICDE a desfășurat la data de 15 noiembrie 2016 două seminare de instruire pentru tinerii alegători din Universitatea de Stat din Comrat și din cadrul Colegiul Pedagogic „Mihail Ciachir” din Comrat. Peste 70 de participanți(-te) au fost informați cu privire la atribuțiile Adunării Populare a Găgăuziei,

structura organelor electorale, aspectele ce țin de procedura de participare la vot precum și drepturile și obligațiile alegătorilor. Totodată la seminar a fost demonstrată logistica electorală standardizată - cabinele de vot, urnele fixe de vot și urnele mobile de vot.

4. Activitatea CICDE în domeniul promovării accesibilității și egalității de gen

Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral promovează accesibilitatea tuturor persoanelor la procesul electoral. În vederea realizării acestui scop, în 2016 au fost stabilite parteneriate, lansate inițiative și implementate proiecte pentru încurajarea participării grupurilor mai puțin favorizate la toate activitățile din cadrul ciclului electoral.

4.1 Organizarea seminarelor de instruire pentru persoanele cu dizabilități

În perioada 7-8 octombrie 2016 s-a desfășurat seminarul de instruire „Asigurarea dreptului la vot pentru persoanele cu dizabilități” la care au participat 17 persoane dintre care 9 bărbați și 8 femei cu grade și tipuri diferite de dizabilitate. Seminarul a făcut parte din proiectul „Mobilizarea participării persoanelor cu dizabilități în cadrul Alegerilor Prezidențiale 2016” implementat de A.O. Centrul de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități în parteneriat cu CICDE. În cadrul celor două zile de training au fost abordate subiecte ca: drepturile persoanelor cu dizabilități în cadrul alegerilor, organizarea și amenajarea secțiilor electorale în teritoriu, asigurarea condițiilor de accesibilitate (Regulamentul CEC, Normativele în construcții etc).

În urma training-ului au fost create opt grupuri locale formate din două persoane, participante la training. Fiecare grup format a fost responsabil de activitățile dintr-un raion (cel în care sunt domiciliați). Fiecare din cele opt grupuri formate au informat și au mobilizat cel puțin 100 de persoane cu dizabilități din comunitate. Membrii celor opt grupuri de asemenea au efectuat vizite de verificare la cel puțin 20 de secții de votare din raionul de care sunt responsabili, în baza cărora au venit cu recomandări concrete de amenajare/ajustare/accesibilizare ale acestora, către BESV și au monitorizat procesul de amenajare/ajustare/ accesibilizare a secțiilor de votare. Grupurile au activat în raioanele Edineț, Fălești, Ungheni, Cahul, Comrat, Orhei, municipiile Bălți și Chișinău.

În scopul sporirii accesibilității procesului electoral, CICDE a organizat încă doua seminare de instruire cu genericul „Introducere în alegeri. Încurajarea democrației participative” pentru persoanele cu dizabilități fizice, de vorbire și de vedere în parteneriat cu Alianța INFONET (30 și 70 de persoane). În cadrul instruirilor, participanții(-tele) au fost familiarizați cu particularitățile alegerilor prezidențiale, procedura de votare, dar și cu drepturile persoanelor cu dizabilități în procesul exercitării drepturilor lor electorale.

La sfârșitul anului 2016 Alianța INFONET a realizat un film didactico-metodic cu privire la accesibilitatea secțiilor de votare, care va fi utilizat de CICDE la instruirea funcționarilor electorali pentru atenționarea membrilor BESV despre importanța amenajării corecte a secțiilor de votare și acțiunile pe care trebuie să le întreprindă pentru a asigura persoanele cu nevoi speciale să își poată exercita dreptul la vot.

4.2 Crearea Asociației Internaționale a Femeilor din Managementul Electoral (Women in Electoral Management (WEM- International))

Evenimentul de inaugurare al Asociației WEM-International desfășurat la Chișinău pe data de 7 iunie 2016 a reunit funcționari electorali internaționali, experți internaționali în materie electorală și gender, reprezentanți ai autorităților publice centrale și ai misiunilor diplomatice acreditate în Republica Moldova, societatea civilă și mass-media.

Crearea Asociației Internaționale de promovare a egalității de gen în structurile de administrare a alegerilor a fost inițiată de Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral de pe lângă Comisia Electorală Centrală împreună cu Comisia Electorală Centrală și cu susținerea Programului ONU „Femeile în politică” și PNUD/AE.

Asociația are ca scop mobilizarea instituțiilor de management electoral din țările membre în vederea asigurării șanselor egale de accesare pentru ambele genuri la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică, socială, etc.

La același eveniment a fost prezentată culegerea de infografice la subiectul „Egalitatea de gen în procesele electorale din Republica Moldova”. Această publicație realizată cu suportul PNUD reprezintă o analiză a participării femeilor și bărbaților în cadrul alegerilor parlamentare și locale generale desfășurate în anii 2007-2015 în Republica Moldova. De asemenea este ilustrată ponderea femeilor și bărbaților în procesele de luare a deciziilor.

5. Promovarea activității CICDE

5.1 Vizibilitatea instituției

În perioada de referință au fost folosite mai multe modalități de comunicare, exploatând la fel și tehnologiile informaționale. Printre instrumentele utilizate se regăsesc: comunicate de presă, rețele sociale (Facebook, Instagram, Twitter, Odnoklassniki, LinkedIn), pagina web a instituției-cca 500 de accesări pe lună, canal de YouTube, pagină promoțională a programului de masterat (peste o sută de accesări a paginii respective și peste 14,000 de vizualizări a anuțului despre programul de masterat), participare la conferințe naționale, regionale și internaționale, lecții publice, jocuri educative, autobuze promoționale, materiale de vizibilitate (peste 1,000 de materiale de promovare distribuite), organizarea acțiunilor caritabile, etc.

5.2 Programul de voluntariat

Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral a obținut statutul de instituție gazdă pentru voluntari în baza deciziei nr. 8 din 15.04.2016 a Comisiei de certificare a instituțiilor gazdă a activității de voluntariat de pe lângă Ministerul Tineretului și Sportului al Republicii Moldova. Astfel, în baza anunțului public, 8 persoane-elevi și studenți au fost selectați pentru a face parte din echipa de voluntari a CICDE.

Programul de voluntariat CICDE cuprinde 4 direcții de dezvoltare pentru voluntari: managementul instruirilor electorale, comunicare și implicare socială, IT și dezvoltare electronică, achiziții publice și managementul resurselor umane.

În anul 2016 voluntarii CICDE au fost implicați în următoarele activități: asistarea formatorilor și a coordonatorilor în organizarea seminarelor de instruire, activități de informare în cadrul campaniei „Votul meu, vocea mea”, amenajarea bibliotecii CICDE, acțiuni de caritate, etc.

5.3 Prezentarea experienței instituției

În perioada 8 – 12 august 2016, o delegație comună a Centrului de Administrare a Studiilor în Domeniul Electoral și a Comisiei Electorale Centrale din Ucraina a preluat experiența

Moldovei în privința formării, administrării și dezvoltării Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral în cadrul unei vizite de studiu.

În cadrul acesteia, funcționarii din Ucraina au avut întrevederi cu specialiștii și conducerea CICDE, având posibilitatea de a afla toate aspectele activității Centrului: care a fost contextul formării, provocările cu care s-a ciocnit, bunele practici în domeniul instruirii, etc.

Scopul vizitei a fost consolidarea capacităților angajaților centrului de instruire ucrainean recent format, familiarizarea cu mecanismele de activitate a CICDE și identificarea raporturilor dintre centrul de instruire și structurile de management electoral.

6. Activitatea financiar-administrativă a CICDE

Bugetul Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral pentru anul 2016 a constituit 6 358,0 mii lei. Acesta a fost constituit din alocații din bugetul de stat și din alocații din surse externe de finanțare. În tabelul nr. 2 și diagrama nr.18 sunt reprezentate componentele bugetului CICDE.

Tabelul nr.2: Structura bugetului CICDE pentru anul 2016

Structura bugetului	Alocații din bugetul de stat(mii lei)	Alocații din surse externe (mii lei)	Total (mii lei)
Venituri, total	5004,0	1354,0	6358,0
Cheltuieli, total:	5004,0	1354,0	6358,0
Remunerarea muncii angajaților conform statelor	436,0		436,0
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii	94,9		94,9
Prime de asigurare obligatorie de asistență medicală	18,6		18,6
Servicii informaționale	1332,0	6,5	1338,5
Servicii de telecomunicații	23,1		23,1
Servicii de locațiune	12,1	85,5	97,9
Servicii de transport	608,3	5,1	613,4
Servicii de reparații curente	47,7		47,7
Formare profesională	39,9		39,9
Deplasări de serviciu peste hotare	100,3		100,3
Servicii editoriale	29,0	4,0	33,0
Servicii de paza	1,8		1,8
Servicii bancare	2,0	2,3	4,3
Servicii poștale	23,0		23,0
Servicii neatribuite altor aliniate	269,9	161,5	431,4
Alte cheltuieli in baza de contracte cu persoanele fizice (remunerarea personalului angajat pe perioadă determinată)	748,0	1021,1	1769,1
Procurarea uneltelor și a sculelor, a inventarului de munca	44,0		44,0
Procurarea pieselor de schimb	13,9		13,9
Procurarea produselor alimentare	4,0	37,5	41,5

Procurarea materialelor de uz gospodăresc și a rechizitelor de birou	82,8	5,0	237,8
Procurarea altor materiale	12,1	25,4	948,0
Total	79%	21%	100%

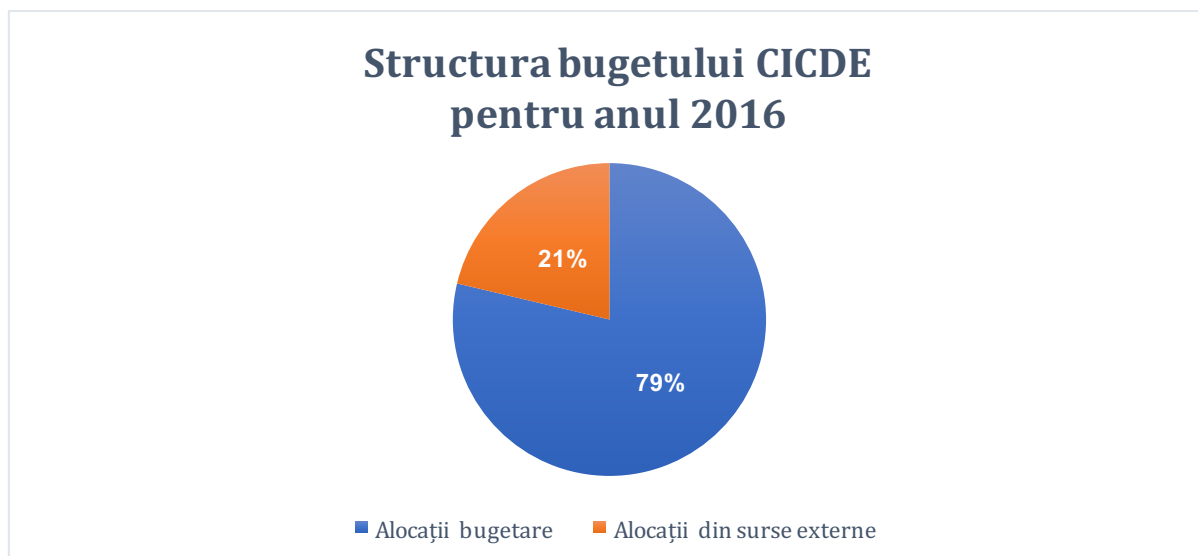

Diagrama nr.18: Structura bugetului CICDE pentru anul 2016

În anul 2016 bugetul CICDE a fost executat în mărime de 76,0%. Tabelul nr.3 prezintă executarea bugetului pe articole de cheltuieli.

Tabelul nr.3: Executarea bugetului CICDE pentru anul 2016 pe articole de cheltuieli

Structura bugetului	Planificat pe an, mii lei	Executat pe an, mii lei	Ponderea executării, %
Venituri, total	6358,0	4834,5	76,0
Cheltuieli, total:	6358,0	4834,5	76,0
Remunerarea muncii angajaților conform statelor	436,0	436,0	100
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii	94,9	92,6	98,0
Prime de asigurare obligatorie de asistență medicală	18,6	18,0	97,0
Servicii informaționale	1338,5	1338,5	100
Servicii de telecomunicații	23,1	23,1	100
Servicii de locațiune	97,9	85,5	87,0
Servicii de transport	613,4	300,2	49,0
Servicii de reparații curente	47,7	47,7	100
Formare profesională	39,9	39,9	100
Deplasări de serviciu peste hotare	100,3	100,3	100
Servicii editoriale	33	33,0	100
Servicii de paza	1,8	1,8	100
Servicii bancare	4,3	4,3	100
Servicii poștale	23	23,0	100

Servicii neatribuite altor aliniate	431,4	386,6	90,0
Alte cheltuieli in baza de contracte cu persoane fizice (remunerarea personalului angajat pe perioadă determinată)	1769,1	1224,9	69,0
Procurarea uneltelor și a sculelor, a inventarului de munca	44,0	44,0	100
Procurarea pieselor de schimb	13,9	13,9	100
Procurarea produselor alimentare	41,5	41,5	100
Procurarea materialelor de uz gospodăresc și a rechizitelor de birou	237,8	112,2	47,0
Procurarea altor materiale	948	467,6	49,0

Soldurile libere s-au înregistrat din sursa alocații bugetare. Neexecutarea în mărime de 100% a bugetului planificat se datorează mijloacelor financiare alocate de finanțatorii externi, care au fost cheltuiți în mărime de 100%.

Cea mai mare parte a cheltuielilor a constituit organizarea și desfășurarea seminarelor de instruire, acesta fiind și obiectul principal de activitate al CICDE. Suma de 326,2 mii lei au constituit plata pentru datoriile anului 2015, care au fost admise din motivul nefinanțării integrale de către Trezoreria de Stat în anul precedent.

În diagrama nr.19 sunt reprezentate cheltuielile cu cea mai mare pondere în totalul cheltuielilor.

Ponderea categoriilor de cheltuieli în bugetul CICDE pentru anul 2016

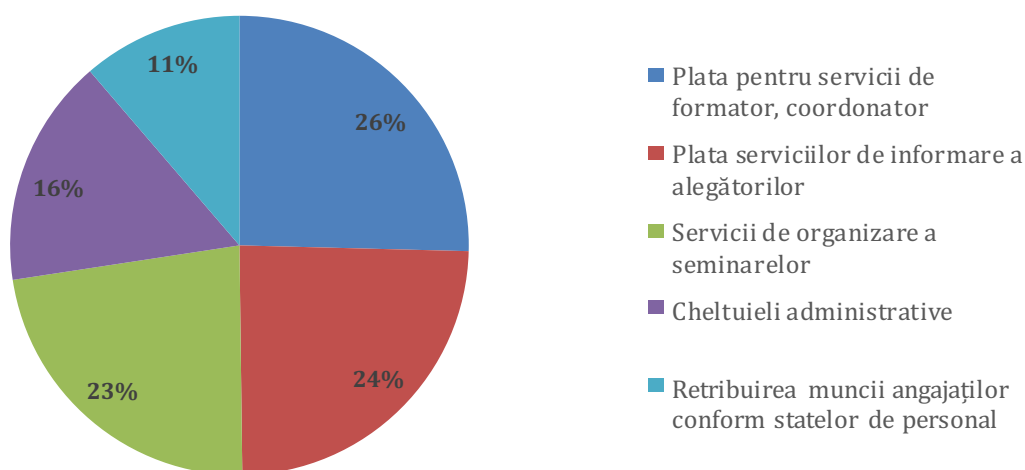

Diagrama nr.19: Ponderea cheltuielilor pe categorii în bugetul CICDE pentru anul 2016

Cheltuielile administrative includ cheltuieli pentru servicii informaționale-151,2 mii lei, servicii de telecomunicații-23,1 mii lei, procurarea rechizitelor de birou, a mărfurilor și a obiectelor de uz gospodăresc în sumă de 82,8 mii lei, plata pentru reparații curente- 47,7

mii lei; plata pentru servicii de pază – 2 mii lei; procurarea mijloacelor fixe – 44,0 mii lei, precum și altele în sumă de 157,5 mii lei.

6.1. Activitatea de atragere a fondurilor externe

În anul 2016 au fost întreprinse activități de atragere de fonduri care s-au soldat cu desfășurarea următoarelor proiecte cu finanțare externă:

- Un proiect finanțat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) prin Programul pentru îmbunătățirea calității democrației – Asistență Electorală. În cadrul acestuia a fost organizate:
  - Cilul de seminare cu genericul „Democrația se învață”: promovarea educației electorale în rândul adolescenților(-telor) și instruirea membrilor Consiliului elevilor (vezi detalii la compartimentele 3.6.1 și 3.6.2);
  - Instruirea membrilor(-elor) consiliilor electorale de circumscripție electorală, a contabililor(-elor) din cadrul CECE, a registratorilor(-oarelor) RSA (vezi detalii la compartimentul 3.2.1);
  - Instruirea funcționarilor electorali antrenați în organizarea și desfășurarea alegerilor din UTAG (vezi detalii la compartimentul 3.3.5);
- Un proiect implementat de A.O. Centrul de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități în parteneriat cu CICDE și cu sprijinul Asociației Promo-LEX, din sursele Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID): „Mobilizarea participării persoanelor cu dizabilități în cadrul Alegerilor Prezidențiale 2016”, în cadrul căruia s-a desfășurat instruirea cu genericul „Asigurarea dreptului la vot pentru persoanele cu dizabilități” (vezi detalii la compartimentul 4.1);
- Un proiect finanțat de ambasada Olandei la București în vederea implementării sistemului de raportare financiară digitală a veniturilor și cheltuielilor partidelor politice (instruire și suport metodic-didactic) în colaborare cu IDEA International. Proiectul a luat start în decembrie 2016 și se va sfârși în decembrie 2017.
- Un proiect de consolidare a capacităților instituționale ale CICDE (Cadru de cooperare programatică (PCF), Program tematic: Asistență electorală). În acest context au fost desfășurate următoarele activități:
  - Seminar de instruire cu privire la implementarea strategiei de comunicare a Centrului de Instruire în Domeniul Electoral;
  - Seminare de instruire în domeniul soluționării contestațiilor electorale (vezi detalii la compartimentul 3.3.5);
  - Vizita de studiu în Spania în scopul consolidării capacităților de cercetare a Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral.

Vizita de studiu a fost efectuată în perioada 01-05 august 2016 și a avut ca scop familiarizarea participanților cu diferite aspecte ale activității de cercetare axată pe subiecte de guvernare publică și identificarea unor eventuale modalități de cooperare între CICDE și instituțiile a căror reprezentanți au făcut parte din delegație (CEC, INJ, AAP, USM, ME). Participanții au vizitat un șir de instituții de profil spaniole și au avut posibilitatea de a cunoaște diferite modele de organizare a activității de cercetare: mediul academic (universități), structuri guvernamentale sau instituții autonome.